

تبیین فلسفی نظام ارتباطات و اطلاع رسانی ترویج روش های ذخیره سازی رطوبت خاک انجیرستان بر مبنای حکمت متعالیه (مطالعه موردی: استهبان)

منصور شاه ولی^۱، علی اصغر قاسمی^{۲*}

^۱استاد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

^۲دانشجوی دکتری دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

* نویسنده مکاتبه کننده E-mail:tehrana40@yahoo.com

چکیده

امروزه، حادث ترین خطری که انجیرستان های دیم ایران با آن مواجه بوده و ذهن را به خود مشغول داشته، بحران آب و خشکسالی می باشد. رفع این بحران و کاهش اثرات آن مستلزم ارتقاء دانش، بینش و رفتار باغداران انجیر می باشد. برای دستیابی به این مهم، چگونگی برقراری ارتباط و ارائه اطلاعات مناسب به آن ها با نگاه و بینش فلسفی بسیار اهمیت دارد. در این راستا مطالعه ای با روش های اسنادی و تبیینی انجام گرفت. هدف کلی آن شناسایی و تبیین فلسفی نظام ارتباطات و اطلاع رسانی اقتضایی ترویج روش های ذخیره سازی رطوبت خاک انجیرستان های استهبان فارس بر مبنای حکمت متعالیه می باشد. طراحی و تبیین این نظام بر اساس سلسله مراتب معرفت در توضیح واقعیت و در قالب آموزه های دینی و یافته های عام بشری انجام گرفته و برای ارتباط مؤثر با مخاطبان و تغییر افکار و رفتار آن ها، از بینش های فلسفی با تاکید بر مسئولیت پذیری، عدالت محوری و قناعت بهره گرفته شده است. در طراحی این نظام همچنین به تلفیق رسانه های بومی و مدرن همراه با بازخورد لازم توجه شده است. نظام ارتباطی و اطلاع رسانی طراحی شده متناسب با نیازهای فنی، فکری و روحی باغداران بوده و آن ها را از خطرهای کم آبی آگاه کرده و به مدیریت آب برای تامین نیازهای آبی انجیرستان های دیم بر مبنای حکمت متعالیه تشویق می نماید.

واژگان کلیدی: بینش فلسفی، بحران آب، ترویج روش های ذخیره سازی رطوبت خاک، نظام ارتباطات و اطلاع رسانی، حکمت متعالیه

۱- مقدمه

کشور ایران تنها دارنده انجیرستان دیم در جهان، با ۴۲۰۰۰ هکتار سطح زیر کشت است (حبیبی و زارع، ۱۳۹۳: ۱۰۳). بیش از

۹۵ درصد آن در استان فارس قرار دارد (پورقیومی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵-۲۳) و شهرستان استهبان با سطح ۲۳۰۰۰ هکتار انجیرکاری مهم ترین تولیدکننده انجیر دیم ایران می باشد (کشاورزی و شکافنده، ۱۳۹۳: ۲۳). وقوع تغییرات اقلیمی و کاهش بارندگی در سال های اخیر، مخاطرات و خسارت های جبران ناپذیری به این باغات وارد نموده است (رستمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۴۰). مهم ترین خطری که این باغات با آن مواجه اند، کافی نبودن آب است (ابراهیمی، ۱۳۹۰: ۲). زیرا میزان بارندگی در کشور به حدی نیست که کشاورزان و باغداران بتوانند به سهولت و در سطح وسیع باغداری کنند. همچنین زیر ساخت ها به گونه ای نیست که آب و رطوبت خاک را به نحو مناسبی ذخیره کنند. به همین دلیل با کم آبی روبه رو هستند. بنابراین برای چالش با این بحران و کاستن خسارت های ناشی از آن، باید در جستجوی راهکارهایی مناسب بود. به طور کلی، در خصوص روش های ذخیره سازی آب و رطوبت موجود در خاک از جنبه فنی مطالعات زیادی توسط متخصصان و محققان علوم باغبانی و آبیاری انجام گرفته است. اما، پیرامون چگونگی دستیابی و ارائه اطلاعات مناسب در این باره به کشاورزان به ویژه تولیدکنندگان و باغداران انجیر، مطالعه جامعی انجام نگرفته و مطالعات صورت گرفته ناکافی می باشند. البته، برخی مطالعات حاکی از آن است که پذیرش روش های ذخیره سازی رطوبت خاک انجیرستان ها توسط کشاورزان و باغداران به ارزش ها، دانش، درک و نگرش آنها نسبت به این موضوع بستگی دارد (همان، ۱۰-۲). لذا برای تغییر و اصلاح رفتار باغداران باید مسیرهای ارتباطی و اطلاع رسانی مناسب شناسایی و طراحی شوند. به نظر می رسد شناسایی و بکارگیری این مسیرها می تواند نقش مؤثری در ترویج روش های ذخیره سازی رطوبت خاک داشته باشند. بر این اساس، سؤال های اصلی مطرح در این مطالعه عبارتند از: